

Eva Ahl

Pyhä Birgitta – profeetta vai poliitikko?

**Yleiskuva Birgitta-tutkimuksen traditioista
Birgitan juhlavuonna 2003**

Pyhä Birgitta valittiin yhdeksi Euroopan kolmesta naissuojelupyhimyksestä 1. lokakuuta 1999, ja häneen on kohdistunut viime aikoina suurta kiinnostusta.[1] Pyhän Birgitan 700-

vuotisjuhlavuoden 2003 merkeissä on jälleen herännyt kysymyksiä Birgitasta (n.1303–73) profeettana, mystikkona ja poliitikkona. Läpi koko 1900-luvun pohjoismainen Birgitta-tutkimus on keskustellut aiheesta, sillä häneen on kohdistettu kiinnostusta mm. ruotsalaiskansallisuuden, keskiajan katolilaisuuden ja naistutkimuksen näkökulmista. On jo aiemmin todettu, että sekä tutkimuksessa että populaarikirjallisuudessa Birgitta on ollut suosittu symbolihahmo.[2] Birgitta-tutkimuksen historia ei kuitenkaan ole pitkä, vaikka perinne onkin alkanut jo 1800-luvun puolivälissä nykyaikaisessa muodossaan.

Pyhä Birgitta nykyaikana – taustaa historiografiselle tarkastelulle

Viime aikoina FL Carina Nynäs (Åbo Akademi) ja FM Ingemar Lindaräng (Linköpings universitet) ovat tarkastelleet Birgitta-tutkimuksen historiaa, mutta voimme silti todeta, että tästä näkökulmasta riittää vielä

paljon tutkittavaa.[3] Tarkastelin itse pro gradu - tutkielmassani vuonna 2002 Birgitta-tutkimuksen näkökulmia Birgitasta poliitikkona etenkin hänen ollessaan Roomassa (v. 1349 jälkeen), sekä hänen suhtautumisessaan kuningas Maunu Eerikinpoikaan (n. 1316-74).[4]

1900-luvulla tutkimusta on julkaistu etenkin Birgitan juhluvuosien aikana, esimerkiksi 600-vuotisjuhluvuosina Birgitan kuolemasta vuonna 1973 sekä kanonisaatiosta vuonna 1991. Juhluvuosina on erityisesti painotettu Pohjoismaiden ja Euroopan yhteyttä esimerkiksi Rooman ja Vadstenan ekumeenisten konferenssien avulla. Suomessa vietettiin Naantalin luostarin perustamisen 550-vuotisjuhluvuotta, jolloin arkkipiispa John Wikström ja Suomen katolisen kirkon piispa Paul Verschuren osallistuivat Raimo Heinon suunnitteleman nunnapatsaan paljastukseen luostarikirkon ulkopuolella. Birgitan muistopäivä on 7. lokakuuta, niin maailmalla kuin Suomessakin, jossa päivä on yhä Pirkon ja Pirjon nimipäivä.[5]

1990-luvulla kontaktit Eurooppaan ovat EU:n myötä herättäneet uutta kiinnostusta myös historiantutkimuksen saralla,[6] mikä myös ilmenee viime aikojen Birgitta-kirjallisuudessa. Historiografisessa tutkimuksessa on korostettu, ettei tutkija koskaan ole riippumaton, vaan sidottu aikaansa. Esimerkiksi professori Ruth Franzén on todennut: "...tutkijan omalla mielenkiinnon suuntautumisella on merkityksensä sille, miten tutkimustehtävät valitaan".[7] Biografioissa ei voikaan välttää sitä, ettei tutkijalla olisi etukäteiskäsitystä kohteestaan. Ja kukin tällainen käsitys on riippuvainen ajastaan, kuten esimerkiksi Jaakko Paavolainen toteaa.[8] Professori Jorma Kalela puhuu myös siitä, millaista "yleisöä" ajatellen tutkija on kirjoittanut teoksensa. Tutkija ottaa kantaa painottamalla tiettyjä faktoja ja jättämällä pois toisia.[9] Tämän voi todeta pitävän paikkansa myös Birgitta-tutkimuksessa.

Vuoden 1900 paikkeilla kansalliset virtaukset vaikuttivat kirkkohistorialliseen tutkimukseen. Tämä näkyi myös kaunokirjallisuudessa ja taiteessa. Ruotsissa näihin virtauksiin vaikutti esimerkiksi Norjan unionin päättyminen vuonna 1905. Kirkon pitkä historia miellettiin näin ollen tärkeäksi ruotsalaisen kansallisylpeyden tueksi.[10] Birgitta-tutkimus oli 1800- ja 1900-luvun taitteessa keskittynyt kirjallisuus- ja tekstikriittisiin näkökulmiin. 1900-luvun mittaan myös Birgitan maailma ja maailmankuva sekä birgittalaisjärjestö herättivät kiinnostusta. Birgitan ilmestysten viestejä aikalaisille pyrittiin niitäkin tulkitsemaan.[11] Jo 1900-luvun alussa todettiin, kuinka Birgitan henkilössä ollaan painotettu sekä pyhiä että varjoisia puolia.[12]

1900-luvun alun kansallisten aatteiden ohella myös katolilaisuuden uusi tuleminen Pohjoismaihin inspiroi Birgitta-tutkimusta. Yleinen kiinnostus katolilaisuuteen oli tuolloin näkyvää ja kirkkoa suvaittiin aiempaa paremmin ja se pohjoismaistui, kun esimerkiksi Ruotsissa monet älymystön edustajat kääntyivät tähän uskontoon, johon oli tutustuttu ulkomailla.[13] 1920- ja 1930-luvulla katolisessa kirkossa (mm. Tanskassa ja Norjassa) vallitsikin optimismi, vaikka maailmanpoliittinen tilanne oli tukala.[14]

Moni Birgitta-tutkija oli mukana perustamassa *Birgittastiftelsen*-järjestöä vuonna 1920.[15] On selvää, että *Birgittastiftelsen* voidaan nähdä osaksi kiinnostusta niin kansallista Ruotsin historiaa kuin myös katolilaisuutta kohtaan pyrittäessä vaalimaan keskiaikaista perintöä, kuten birgittalaista rakennuskantaa Vadstenassa.[16] Vuonna 1916 perustettu *Societas Sanctae Birgittae* vaalii Birgitan henkistä perintöä. Professori Andreas Lindblom (1889–1977) kirjoitti *Birgittastiftelsenin* historiikin vuonna 1970. [17] Lindblom oli toiminut järjestössä Vadstenan hyväksi muiden muassa arkkipiispa Nathan Söderblomin kanssa, ja nämä kaksi järjestivät jo vuonna 1916 esitelmiä Birgitasta Vadstenassa. Myöhemmin järjestettiin Tukholmaan vuonna 1918 Birgitta-näyttely, jonka taustahahmoina toimivat Lindblom ja Isak Collijn.[18]

Yleiskuva Birgittakirjallisuudesta 1800-luvulla

Kaksi Birgitan pyhimyselämäkertaa 1400-luvulta painettiin bollandistien julkaisemaan *Acta sanctorumiin* vuonna 1780, ja näistä otettiin uusintapainoksia myöhemmin 1800-luvulla, samoin kuin J. Buraeuksen kommentaarista Birgitan elämään (*De S. Birgitta vidua Romae commentarius*).[19] Jesuiitta Jean de Bolland (1596–1655) julkaisi mainittua *Acta sanctorum* -kokoelmaa 1600-luvulta alkaen, ja hän seuraajineen loi perustan uudelleenlaiselle lähdekriittiselle tutkimukselle, jossa ideana oli kerätä pyhimyskertomuksia, jotta niitä voitaisiin käyttää protestanttista kritiikkiä vastaan.[20] Bollandistit kutsuivat Birgittaa *vidua Romaeksi*, eivätkä kiinnittäneet sen enempää huomiota hänen ruotsalaisuuteensa.[21] Toisin kuin 1900-luvun alun pohjoismaisilla tutkijoilla, heillä ei ollut tarvetta esittää kansallisia viitteitä kuvassaan pyhästä Birgitasta.

Luterilaisen "ortodoksian" voiman hiipuessa 1800-luvulla Birgitta nähtiin lähes individualistiksi ja näin ollen Lutherin "edeltäjäksi"[22] - kuva, jota myöhemmin kritisoitiin vahvasti. 1800-luvulla kiinnostus historiaan avasi arkistot ja lähteitä alettiin julkaista. Taustalla oli kansallismielisyys.[23] Ensimmäinen nykyaikainen, painettu versio valituista Birgitan ilmestyksistä ilmestyi muinaisruotsiksi Gustav E. Klemmingin (1823–1893)

toimittamana vuosina 1854–1887. Klemming teki lukuisia asiakirjalöytöjä. Esimerkiksi professori Henrik Schück käytti tätä materiaalia lähteinään tutkimuksissaan.[24] Myös August Strindberg[25] työskenteli vuosina 1874–1882 Klemmingin alaisena ja jakoi tämän kiinnostuksen mystiikkaan.[26]

Vuosina 1842–43 pappi Arvid A. Afzelius (1785–1871) julkaisi teoksensa Ruotsin kansan historiasta.[27] Afzeliuksen näkemyksen on nähty vaikuttaneen esimerkiksi Strindbergin negatiiviseen Birgitta-kuvaan, jossa Birgitta on kuningas Maunua heikompi.[28] Afzeliuksen teoksesta huokuukin sekä valistuksen protestanttinen kuva että romanttinen, kaunisteleva kiinnostus oman kansan historiaa kohtaan.

Professori Fr. Hammerich julkaisi vuonna 1863 Birgitta-biografian, jossa hän kommentoi Birgittan suhdetta kuningas Maunuun ilmestysten kautta. Esipuheessa painotetaan että Birgitta voidaan nähdä uskonpuhdistuksen "edeltäjäksi" Pohjoismaissa[29], mikä toteamus saa myöhemmässä tutkimuksessa osakseen laajaa kritiikkiä. Hammerich myös painotti Birgitan sukutaustaa tulkitessaan hänen suhdettaan Maunuun, mikä on siitä lähtien vakiintunut tutkimuksessa painotetuksi näkökulmaksi.[30]

Afzeliuksen jälkeenkin on ilmestynyt teoksia, joissa näkyy kansallinen kiinnostus Birgittaan – esimerkiksi pappi Gustaf Bergströmin teos vuodelta 1898.[31] Bergström puolustaa Hammerichin tavoin Birgittaa, jonka mainetta mustasivat hänen lausumansa totuudet kuninkaasta. Jos Birgittaa ei voikaan nähdä uskonpuhdistuksen teologiseksi "edeltäjäksi", niin ehkä poliittiseksi sellaiseksi, painotti Bergström.[32] Birgitta vaikuttaa tässä tulkinnassa siis aktiiviselta poliittiselta toimijalta.

1890-luvulla ilmestyi lukuisia Birgitta-biografioita. Torvald Höjer on todennut, että tämä liittyi juhluvuoteen 1891. Juhlavuoden muusta viettämisestä ei kuitenkaan tässä yhteydessä enempää.[33]

Birgitta-tutkimus 1900-luvun alussa: tekstikritiikkiä

Birgitta-tutkimuksen voidaan sanoa alkaneen tosissaan noin vuoden 1900 tienoilla, jolloin vaikuttivat tekstikriittisen suuntauksen edustajat professori Henrik Schück, professori Knut B. Westman ja tohtori Richard Steffen. Heitä kutsutaan Birgitta-tutkimuksen edelläkävijöiksi, ja he käsittelivät ennen muuta Birgitan ilmestyksiä.[34]

1800-luvulla koettiin mullistava muutos maailmankuvassa: positivistit sekä esteetikot loivat

osaltaan omia tulkintojaan menneisyydestä.[35] Upsalan professori Harald Hjärnen historiakuva sisälsi 1880-luvulla lähdekritiikkiä ja universalismia, mikä myös näkyy hänen oppilaissaan Birgitta-tutkimuksenkin saralla. Hjärne pysyi patrioottina, vaikka hänen käsityksensä laajenikin myöhemmin kansainvälisempään suuntaan.[36] Teologinen tutkimus oli Ruotsissa vuonna 1900 voimakkaasti saksalaisen kulttuuriprotestanttisuuden vaikutuksen alainen ja kiinnostui kirkon, yhteiskunnan ja valtion välisistä suhteista Hjärnen näkökulmien mukaisesti. Birgitta-tutkija Knut B. Westmankin sai vaikutteita sekä arkkipiispa Nathan Söderblomilta että Hjärneltä.[37]

Kirjallisuuden professori Henrik Schück kirjoitti Birgitasta 1890-luvulla ja piti häntä ennen kaikkea taiteilijana ja kirjailijana, mutta näki, että Birgitalla oli voimakas kunnianhimo ("ärelstnad"), joka ilmeni jo lapsuudessa, mikä johti Birgitan sotkeutumiseen poliittisiin kysymyksiin. Tässä näkyy Schückinkin mielestä Birgitan tausta aateliston piirissä.[38] Schückiä kommentoivat 1910-luvulla R. Steffen ja K. B. Westman, jotka hieman lievensivät Schückin tulkintaa Birgitasta, mutta hekin edustavat protestanttista näkökulmaa tutkimuksessa, jossa Birgitta nähdään ennen kaikkea suureksi "taiteilijaksi".[39] Tätä näkökulmaa ovat sittemmin kritisoineet esimerkiksi Sven Stolpe ja Emilia Fogelklou.[40]

Lydia Wahlströmin ja Emilia Fogelkloun Birgitta

1890-luvulla tapahtui Ruotsin henkisessä ja kulttuurisessa ilmastossa muutoksia harmaasta positivismista romanttiseen idealismiin. Tämä näkyy yleisemmin kirjallisuudessa sekä erityisemmin esimerkiksi Lydia Wahlströmin[41] ja Emilia Fogelkloun näkökulmissa Birgittaaan.

Historioitsija, FT Lydia Wahlström opiskeli Upsalassa Hjärnen ja Söderblomin vaikutuksen alaisena ja kutsui itseään oikeistolaiseksi sekä naisasianaiseksi.[42] Vuonna 1905 hän julkaisi kirjasen Birgitasta (julkaisijana oli isänmaallinen Föreningen Heimdal, jossa esim.

Söderblom toimi vuodesta 1891[43]). Wahlström painotti tällöin Birgitan kuulumista aatelistoon, hänen isänmaanrakkauttaan ja hänen "suurruotsalaista" näkökulmaansa kuninkaaseen, joka oli menettänyt Norjan ja Skånen. Birgitta kirjoitti uskonnosta, mutta ilmestykset olivat samalla myös poliittisia.[44] Myöhemmin Wahlström halusi painottaa myös sitä, että tutkimuksessakin miehet yleensä ovat puolustaneet miestä – siis kuningas Maunua – Birgittaa vastaan. Birgitta oli katolisen keskiajan kansallinen linkki Ruotsin nykyaikaan.[45]

Teologi Emilia Fogelklou kirjoitti mainetta saaneen Birgitta-biografiansa vuonna 1919. Hänen näkemyksensä oli romanttinen, ja hän tunsi sympatiaa Birgittaa kohtaan, koska tämä vaikutti olleen niin kaksijakoinen; välillä ankara, välillä katuva. [46] Fogelkloukin painotti sitä, että Birgitan poliittisuus johtui varmasti hänen sukutaustastaan.[47] Fogelklou kutsui Birgittaa "profeetaksi" ja "pyhimykseksi" – epiteettejä, joita biografit myöhemmin ovat käyttäneet hänestä itsestään! [48]

Sotienvälinen tutkimus

Vatikaanin arkistot avautuivat 1920-luvulla suuremmissa määrin[49] ja esimerkiksi Isak Collijn julkaisi kanonisaatioaktit sekä muuta tutkimusta 1920-luvulla. Hän näkemyksessään Birgitalla on poliittinen puoli, ja tämä on taustastaan johtuen kunnianhimoinen ("*härsklysten*").[50] Täten Schückerin kuvan voi nähdä jatkuneen tässä tulkinnassa ja yhä edelleen myöhemmissäkin tutkimuksissa.

Lundilaiset Salomon Kraft ja Ingvar Andersson tarkastelevat Birgitan ilmestyksiä weibulliaanisen lähdekritiikin avulla mieltäen ne Ruotsin historian lähteiksi, ja heidän tutkimuksensa on jatkumoa ajatukselle Birgitasta poliittisesti aktiivisena henkilönä. [51] Kraftin mielestä Birgitan roolia Ruotsin poliittisessa historiassa tulisi korostaa aiempaa enemmän.[52] Andersson on hieman lievempi tulkinnassaan Birgitan vaikutuksesta politiikkaan Ruotsissa[53], mutta molempien näkökulmien taustalla näkyy kansallinen kiinnostus Birgitan poliittiseen hahmoon.

1940-luvun alussa tohtori Toni (Antonia) Schmid ja professori Erik Noreen keskustelivat Birgitan "autografi B":n todenperäisyydestä. Schmid ei uskonut, että "B" olisi välttämättä aito Birgitan käsialanäyte. Schmidin mielestä Birgitta oli kriittinen kuningas Maunua kohtaan, koska heillä oli eri näkökulmat siihen, miten politiikkaa tulisi tehdä. Pohjoismaalainen Noreen puolusti näkökulmaa "autografin" aitoudesta ja puhui Birgitan "temperamentista" sekä "taiteellisuudesta" Schückerin

sanoin.[54] Schmid kutsui Birgittaa "kriitikoksi" -
epiteettiä jota on annettu Schmidillekin.[55] Schmid oli
itävaltalainen,[56] eikä hänellä siksi kenties ollut tarvetta
nähdä Birgittaa kansallisesta näkökulmasta.

Piispojen näkökulma Birgittaan ja Maunu- kuninkaaseen

Arkkipiispa Söderblom luennoi
Birgitasta vuonna 1916
Vadstenassa. Tuolloin hän
painotti, ettei Birgitta ollut
uskonpuhdistuksen "edeltäjä",
niin kuin aiemmin on väitetty.
[57] Silti hänen kiinnostuksensa
kohdistui Birgittaan ensi sijassa
ei-katolisena, kansallisena
hahmona.

Söderblomin seuraaja
arkkipiispana, Upsalan kasvatti,
konservatiivinen Yngve Brilioth
kommentoi Birgittaa kirkkohistoriallisen tutkimuksensa
lähteitä käsittelevissä osissa. Hän kutsui Birgittaa
"kriitikoksi" seuraten Schmidin esimerkkiä, mutta myös
temperamenttiseksi ja ylpeäksi, kuten Schück oli tehnyt.
[58]

Piispa Tor Andrae lanseerasi Birgitasta vuonna 1926
oman näkemyksensä, jossa Birgittaa yritetään tulkita
psykologisesti. Birgittaan vaikutti kunnianhimo
("härsklystnad")[59], kuten Collijn aiemmin oli todennut.
Esseissään vuonna 1948 piispa kuvaa Birgitan
"suurruotsalaiseksi", muttei poliittisesti kovin
aktiiviseksi. Birgitta vaikuttaa olleen enemmänkin
"taiteilija"[60], kuten totesi jo Schück. Andrae ei
kuitenkaan ollut yhtä tuomitseva näkemyksissään. Silti
häntä ja tätä näkökulmaa yleensä kritisoi jyrkästi
katolinen Stolpe.[61]

Tutkimustraditioiden jatkumo 1990-luvulle

Muiden muassa suomalainen dosentti Birgit Klockars ja
Odensessa toimiva Tore Nyberg tutkivat 1960-luvulla
Birgittaa. Tässä vaiheessa kiinnostus poliittisiin
kysymyksiin tosin väheni ja tutkimus käsitteli lähinnä
maailmankuvaa.[62]

Juhlavuonna 1973 ilmestyi Birgitasta uusia teoksia, joista
tunnetuimmat ovat tohtori Sven Stolpen ja professori
Hjalmar Sundénin teokset. Vuonna 1949 Stolpe julkaisi
kirjan, jossa hänellä oli hyvin kansallinen, romanttinen ja
uskonnollinen näkökulma Birgittaan. Hänen mukaansa
Birgitta vaikuttaa ankaralta, koska hän on "realistinen"

profeetta. Vuoden 1973 biografiassa Stolpen käsitys monipuolistui näkemään myös pyhimyksen poliittisemmat puolet. Kuningaskin on monimuotoinen hahmo.[63] Sundénin teos on ensimmäinen varsinainen uskontopsykologinen tulkinta Birgitasta.[64] Tämä Sundénin näkökulma rakentuu sille, että Birgitan kritisoidessa kuningasta hän samalla käsitteli psykologisesti omaa suhdettaan Maunuun. Sundén painotti, että Birgitta oikeastaan sääli kuningasta ja oli huolestunut tämän sielunelämästä. [65]

1980- ja 1990-luvulla Birgitasta kiinnostuttiin muun muassa naistutkimuksessa, mutta tutkimus suuntautui uudestaan myös hänen poliittiseen puoleensa. Tästä näkökulmasta Birgittaa ovat viime aikoina tutkineet ainakin ruotsalaiset FT Hans Furuhagen ja FT Olle Ferm sekä tanskalainen FT Hans Torben Gilkær. He edustavat ajatuksia, joiden perustukset loivat Kraft ja Andersson 1920-luvulla: Birgitta nähdään nykyään kenties aiemmin oletettua aktiivisemmaksi hahmoksi politiikassa.[66] Hans Furuhagenilla on jyrkkiä käsityksiä poliittisesti aktiivisesta pyhimyksestä.[67] Fogelkloun lanseeraamaa uskonnollisromanttista näkökulmaa Birgittaan jatkoi puolestaan Bengt Ingmar Kilström vuonna 1991 kritisoiden Furuhagenia[68]. 1990-luvulla sekä romanttisella että poliittisellä tulkinnalla on näin ollen kannattajansa.

Voidaan todeta, että Birgitta-tutkimuksen piirissä tulkinnoista erottuu kaksi voimakasta linjaa, joissa tutkijat edustavat joko toisaalta kansallista suuntausta, jolla on antikatolisia piirteitä (mutta myöhemmin kiinnostusta ekumeniaan) ja joka pyrkii näkemään Birgitan historiassa esimerkiksi kirkon ja kirjallisuuden hahmoksi, osaksi kansallista menneisyyttä; tai toisaalta uskonnollisromanttista suuntausta, jolla myöskin on kansallinen tausta, mutta johon vaikuttaa katolisen kirkon uudistuminen Euroopassa, jolloin Ruotsin katolinen keskiaika koetaan kulta-ajaksi, josta voi etsiä esikuvia Birgitan hahmossa nykyaikaa varten. Ensin mainittua näkökulmaa edustavat esimerkiksi Hjärnen oppilaat Wahlström ja Brilioth, ja toista näkökulmaa muiden muassa Stolpe nuorena ja Kilström.

Tutkijat ovat samaa mieltä siitä, että Birgitalla oli jonkinlainen poliittinen vaikutus sekä suurmiehiin että kuninkaaseen, ja kaikki tunnustavat hänet neroksi.[69] Samalla kun tutkijat toistavat edeltäjiään, he ovat sidottuja omaan aikaansa. Traditio sitoa Birgitta muihin kiinnostuksen kohteisiin (politiikka, uskonto), on voimakas. Birgitan poliittinen puoli kuvastaa etenkin tutkijoiden poliittista kiinnostusta, mikä voidaan todeta varsinkin piispojen tekstien kohdalla. Vaikka tutkimus on monipuolistunut 1960-luvun jälkeen yrityksissään käsitellä Birgitan ilmestyksiä hänen maailmankuvansa kautta, voi tutkijoilla kuitenkin havaita tendenssejä jaottua vanhojen linjojen mukaisesti, ainakin koskien

Birgitan suhtautumista kuningas Maunuun. Tutkijoiden sanavalinnat ovat riippuvaisia siitä, mitä ajatuksia he omaksuvat edeltäjiltään. Opiskelupaikkakunnalla ja opettajien historiakuville on ollut myös merkityksensä. Kansallista - protestanttista - näkökulmaa on kritisoitu siitä, että siltä puuttuu ymmärrystä Birgitan henkisyydelle, kun taas uskonnollisromanttisia näkökantoja on kritisoitu liiallisesta niiden sisältämästä liiallisesta hekumoinnista. Molemmat näkökulmat ovat kuitenkin kansallisesti määrittäneet.

Uskonnollinen kiinnostus on luonnollista Birgitan ollessa katolinen pyhimys, mutta tutkimuksessa hänestä on kiinnostuttu myös siksi, että hänessä voidaan nähdä yhteys kansalliseen menneisyyteen. Voimme myös todeta että näillä näkökulmilla on jatkumonsa viime aikojen tutkimukseen asti. Emilia Fogelklou kiteytti seuraavasti vuonna 1952 Birgitasta: "...ällistyttävä yhdistelmä pyhimystä, profeettaa ja poliitikkoa".[70] Bengt Thordeman totesi puolestaan seuraavaa vuonna 1973:

Tämä Birgitta-tutkimuksen yltäkylläisyys, joka vuosien mittaan vain lisääntyy, osoittaa meille niin monien vuosisatojen jälkeen, kuinka hänen henkilö:ssään edelleen on voimaa houkutellessa meitä ja tehdä meihin vaikutus, sekä kutsua meidät kaikenlaiseen ylistämiseen hänen aikalaistensa tavoin, jotka myös arvioivat häntä vaihtelevasti, jotkut pyhimyksen, jotkut taas noidaksi.[71]

Jorma Kalela on todennut että tulkinnat ainoastaan voivat kyseenalaistaa olemassa olevaa faktamäärää, eivät koko historiaa.[72] Tutut kysymykset Birgitan kuvasta poliitikkona tulevatkin muutamien vuosien hiljaisuuden jälkeen yhä uudestaan esille.

Pyhän Birgitan juhlavuosi Suomessa 2003

Vuonna 2003 Pyhän Birgitan

syntymästä on kulunut 700 vuotta. Tätä juhlietaan sekä

Ruotsissa, Euroopassa, Virossa että Suomessa. Pääjuhla vietetään Vadstenassa 31.5.-1.6.2003. Suomessa Suomen Posti julkaisee Birgitta ja Naantali -aiheisen postimerkin 3.3.03. Naantalin seurakunta, kaupunki ja Naantalin Societas Sanctae Birgittae Europa järjestää ohjelmaa vuoden aikana. Naantalin Alko on tuottanut Birgittajuhlaviinejä (valkoisen ja punaisen). Ruotsin Vatikaanin suurlähettilään, Fredrik Vahlquistin, pyynnöstä Helsinkiin perustettiin Pyhän Birgitan 700-vuotisjuhlatoimikunta professori Päivi Setälän ja emeritusprofessori Matti Klingen johdolla. Toimikunta julkaisee esitteen maaliskuussa, jossa kerrotaan juhluvuoden tapahtumista, ja tämä jaetaan kouluihin, museoihin, kirjastoihin ja niin edelleen. Toimikunnan jäsenet osallistuvat myös esseillään Päivi Setälän toimittamaan suomenkieliseen kirjaan Pyhästä Birgitasta, jossa teemana on erityisesti Birgitta ja Suomi. Kirjan julkaisee Otava kevään aikana.

Yhteystietoja:

- Naantali: kehityspäällikkö Lasse Lehtonen, lasse.lehtonen@naantali.fi
- Juhlatoimikunta: sihteeri Eva Ahl, eva.ahl@helsinki.fi

Viitteet:

1. Päivi Salmesvuori, "Ammattina pyhimys – Ruotsin Pyhä Birgitta (1303–1373)", Marja-Liisa Linder et al. (toim.), *Ristin ja Olavin kansaa. Keskiajan usko ja kirkko Hämeessä ja Satakunnassa* (Tampere 2000), s. 159; *HBL* 2.10.1999. [[paluu tekstiin](#)]

2. Bridget Morris, *St. Birgitta of Sweden. Studies in Medieval Mysticism 1* (Woodbridge 1999), s. 176f. [\[paluu tekstiin\]](#)
3. Ingemar Lindaräng, *Synen på Birgitta. En undersökning av några Birgittabiografier* (Vadstena 2002); Carina Nynäs, *Mötet mellan liv och skrift. Historiografisk och idéhistorisk analys av Birgitta-bilden i svenskspråkig vetenskaplig och litterär biografi under 1900-talet*, licentiatavhandling i nordisk historia, Åbo Akademi 2002. [\[paluu tekstiin\]](#)
4. Eva Ahl, *Den heliga Birgitta - profet eller politiker? Trender och tendenser inom den nordiska Birgittaforskningen*, pro gradu -avhandling i historia, Helsingfors universitet 2002. [\[paluu tekstiin\]](#)
5. Bengt Ingemar Kilström, "Hennes röst skall höras". *Birgittinska perspektiv* (Stockholm 1991), s. 7, 58; Päivi Setälä *Näköaloja Villa Lantesta* (Helsinki 1998), s. 126-133; *HBL* 14.6. 1993. [\[paluu tekstiin\]](#)
6. Morris 1999, s. 177 (viite). [\[paluu tekstiin\]](#)
7. "...forskarens egen intresseinriktning har betydelse för hur forskningsuppgifter väljs", Ruth Franzén, "Osynliga kvinnor bland välkända män. Historiografiska reflexioner kring en historisk början", Ruth Franzén (red.), *Kyrkohistorisk årsskrift 1998. Skrifter utgivna av Svenska Kyrkohistoriska Föreningen* 1:98. (Uppsala 1998), s. 9ff. Katso myös esim. Rolf Torstendahl, "Historikerns bundenhet av sin samtids intellektuella liv", Rolf Torstendahl & Thorsten Nybom (red.), *Historievetenskap som teori, praktik, ideologi* (Södertälje 1988), s. 137, 144. [\[paluu tekstiin\]](#)
8. Jaakko Paavolainen, "Biografisen tutkimuksen ongelmia", Marja-Liisa Nevala (toim.), *Kirjallisuuden tutkimuksen menetelmiä*, Tietolipas 94 (Juva 1989), s. 150ff. [\[paluu tekstiin\]](#)
9. Jorma Kalela, *Historiantutkimus ja historia* (Tampere 2000), s. 207, 213. [\[paluu tekstiin\]](#)
10. Lars Österlin, "Nationalism och nationalkyrklighet i svensk tradition", Ingmar Brohed (utg.), *Kyrka och nationalism i Norden. Nationalism och skandinavism i de nordiska folkkyrkorna under 1800-talet. Bibliotheca historico-ecclesiastica Lundensis* 39 (Lund 1998), s. 319f; Ingmar Brohed, "Svensk kyrkohistorisk forskning. Ett hundraårsperspektiv", Ruth Franzén (red.), *Kyrkohistorisk årsskrift 2000. Skrifter utgivna av Svenska Kyrkohistoriska föreningen* 1:100 (Uppsala 2000), s. 117. [\[paluu tekstiin\]](#)
11. Esim. Tore Nyberg, "Forord", Tore Nyberg (red.), *Birgitta, hendes vaerk og hendes klostre i Norden*. (Odense 1991a), s. 1f. [\[paluu tekstiin\]](#)
12. Emilia Fogelklou, *Birgitta* (Stockholm 1955), s.10. Kirja on uusintapainos vuodelta 1919. [\[paluu tekstiin\]](#)
13. Lars Cavallin, "Fyra perioder med förväntningar, bakslag och nya impulser 1833-1983", Lars Cavallin, Barbro Lindquist, Alf Åberg (red.), *Bygga kyrka. Katolska kyrkan i Sverige 1783-1983. En historisk återblick* (Uppsala 1983), s. 23. [\[paluu tekstiin\]](#)
14. Cavallin 1983, s. 33. [\[paluu tekstiin\]](#)
15. Andreas Lindblom, *Femtio år med Birgitta. Birgittastiftelsen 1920-1970* (Malmö 1970), s. 23. [\[paluu tekstiin\]](#)
16. Cavallin 1983, s. 32. [\[paluu tekstiin\]](#)

17. Lindblom 1970, s. 7; Bengt Ingmar Kilström, *Högkyrkligheten i Sverige och Finland under 1900-talet* (Helsingborg 1990), s. 11, 69–74, 84. [\[paluu tekstiin\]](#)
18. Lindblom 1970, s. 4, 7, 13f; Cavallin 1983, s. 32. [\[paluu tekstiin\]](#)
19. Richard Steffen, "Birgitta Birgersdotter", *Svenskt biografiskt lexikon* (Stockholm 1924), s. 447–457 [\[paluu tekstiin\]](#)
20. Pekka Suvanto, "Uuden ajan historiankirjoitus", Päivi Setälä, Pekka Suvanto, Matti Viikari (toim.), *Historiankirjoituksen historia* (Helsinki 1983), s. 46f. [\[paluu tekstiin\]](#)
21. Fogelklou 1955, s.149. [\[paluu tekstiin\]](#)
22. Tore Nyberg, *Birgittinsk festgåva* (Uppsala 1991b), s. 57. [\[paluu tekstiin\]](#)
23. Rolf Torstendahl, *Källkritik och vetenskapssyn i svensk forskning 1820–1920. Studia Historica Upsaliensia XV.* (Uppsala 1964), s. 215f. [\[paluu tekstiin\]](#)
24. Klemming oli työskennellyt Kungliga Biblioteketissa vuodesta 1858. Katso Ulla Ehrensvärd, "Gustav E. Klemming", Erik Grill (red.) *Svenskt biografiskt lexikon* 21 (Stockholm 1975–1977), s. 275–280. [\[paluu tekstiin\]](#)
25. Strindberg kuvasi Birgittaa *Folkkungasaganissa*, joka ilmestyi vuonna 1899. Strindbergiä kritisoivat esim. Fogelklou ja Stolpe, katso viite 26. [\[paluu tekstiin\]](#)
26. Richard Steffen, *Den heliga Birgitta uppenbarelser i urval och öfversättning med inledning, anmärkningar och förklaringar* (Stockholm 1909), s. III; Ehrensvärd 1977, s. 275–280. [\[paluu tekstiin\]](#)
27. Hanna Rydh, "Arvid August Afzelius", Bertil Boëthius (red.), *Svenskt biografiskt lexikon* 1 (Stockholm 1918), s. 234–237. [\[paluu tekstiin\]](#)
28. Sven Stolpe, *Vadstena* (Stockholm 1949), s. 43; Fogelklou 1952, s. 13–16. [\[paluu tekstiin\]](#)
29. Fredrik Hammerich, *Den hellige Birgitta og kirken i Norden.* (Kjøbenhavn 1863), s. 1. [\[paluu tekstiin\]](#)
30. Hammerich 1863, s. 26f. [\[paluu tekstiin\]](#)
31. Gustaf Bergström, *Sancta Birgitta* (Örebro 1898), s. 5. Prof. Schück ei myöhemmin kannata ajatusta Birgitasta uskonpuhdistuksen "edeltäjänä". Katso Henrik Schück, *Illustrerad Svensk litteraturhistoria. Första delen* (Stockholm 1896), s. 84. [\[paluu tekstiin\]](#)
32. Bergström 1898, s. 133f. [\[paluu tekstiin\]](#)
33. Torvald Höjer, *Studier i Vadstena klostrets och birgittinerordens historia intill midten af 1400-talet* (Uppsala 1905), s. IX. [\[paluu tekstiin\]](#)
34. Salomon Kraft, *Textstudier till Birgittas revelationer* (Uppsala 1929), s. 7f. [\[paluu tekstiin\]](#)
35. Anssi Halmesvirta, "Aatehistoria ja fin-de-sièclen perintö", Jorma Tiainen, Ilkka Nummela (toim.), *Historiaa tutkimaan* (Jyväskylä 1999), s. 254f. Katso myös esim. Kalela 2000, s. 224f [\[paluu tekstiin\]](#)
36. Torstendahl 1964, s. 249f, 287. [\[paluu tekstiin\]](#)
37. Brohed 2000, s. 118. [\[paluu tekstiin\]](#)
38. Schück 1896, s. 84f, 98f. [\[paluu tekstiin\]](#)
39. Steffen 1909, s. xxi, xxxvi, xxxixf; Knut B. Westman, *Birgitta-studier I* (Uppsala 1911), s. 115 (not). [\[paluu tekstiin\]](#)
40. Sven Stolpe, *Birgitta i Sverige och i Rom* (WSOY 1988), s. 21; Emilia Fogelklou, *Helgon och häxor* (Stockholm 1952),

- s. 29f. [\[paluu tekstiin\]](#)
41. Birgitta Rengmyr, *Personlighetens sakrament. Lydia Wahlströms författarskap och tänkande i religiösa och kyrkliga frågor 1900-1925* (Stockholm 1982), s. 165. [\[paluu tekstiin\]](#)
 42. Birgitta Odén, "Lydia Wahlströms forskarutbildning", Gunilla Strömsholm (red.), *Lydia Wahlström. Till hundraårsminnet av hennes doktorsdisputation 1898* (Uppsala 2000), s. 57. [\[paluu tekstiin\]](#)
 43. Staffan Runestam, "Nathan Söderblom och försvarsfrågan 1913-14. En politisk tidsbild.", Ruth Franzén (red.), *Kyrkohistorisk årsskrift 1998*. (Uppsala 1998), s. 25ff. [\[paluu tekstiin\]](#)
 44. Lydia Wahlström, *Den heliga Birgitta* (Stockholm 1905), s. 12-16. [\[paluu tekstiin\]](#)
 45. Lydia Wahlström, *Katolkest och protestantiskt i medeltid och nutid* (Uppsala 1919), s. 65-75. [\[paluu tekstiin\]](#)
 46. Nynäs 2002, s. 79f, 82f, 86ff. [\[paluu tekstiin\]](#)
 47. Fogelklou 1955, s. 40, 62-65, 78ff, 120ff. [\[paluu tekstiin\]](#)
 48. Fogelklou 1952, s. 37f; vrt. esim. Cecilia Johnselius Theodoru, "Visionär feminism under tidigt 1900-tal: Emilia Fogelklou som Fredrika Bremers arvtagare", Ruth Franzén (red.) *Kyrkohistorisk årsskrift 2000* (Uppsala 2000), s. 62. [\[paluu tekstiin\]](#)
 49. L. M. Bååth, "De skandinaviska historiska expeditionerna till Rom 1920-1939", Ingvar Andersson et al. (red.) *Archaevistica et mediaevalistica Ernesto Nygren oblata* (Stockholm 1956), s. 53, 85. [\[paluu tekstiin\]](#)
 50. Isak Collijn, *Birgittinska gestalter. Forskningar i italienska arkiv och bibliotek* (Stockholm 1929), s. 24. [\[paluu tekstiin\]](#)
 51. Kraft 1929; Ingvar Andersson, *Källstudier till Svergies historia 1230-1436* (Lund 1928). [\[paluu tekstiin\]](#)
 52. Kraft 1929, s. 183f. [\[paluu tekstiin\]](#)
 53. Andersson 1928, s. 150-155. [\[paluu tekstiin\]](#)
 54. Toni Schmid, *Birgitta och hennes uppenbarelser* (Lund 1940), s. 72f, s. 158-164; Erik Noreen, "Heliga Birgitta som svensk författare", Sven Rinman (utg.), *Ord och bild 50. 1941* (Stockholm 1941), s. 289-293. [\[paluu tekstiin\]](#)
 55. Schmid 1940, s. 70f; vrt. Lindblom 1970, s. 44. [\[paluu tekstiin\]](#)
 56. Sven Swensson, "Schmid, Antonia (Toni) Elisabeth Magdalena", Torsten Dahl (red.), *Svenska män och kvinnor. Biografisk uppsalgsbok 6* (Stockholm 1949), s. 560. [\[paluu tekstiin\]](#)
 57. Nathan Söderblom, *Birgitta och reformationen* (Uppsala 1916). [\[paluu tekstiin\]](#)
 58. Peter Bexell, "Historikern som kyrkoman: Yngve Brilioth", Ruth Franzén (red.), *Kyrkohistorisk årsskrift 1999* (Uppsala 1999), s. 41-52; Yngve Brilioth, "Den senare medeltiden 1274-1521", Hjalmar Holmquist & Hjalmar Pleijel (red.), *Svenska kyrkans historia. Andra bandet* (Stockholm 1941), s. 793. [\[paluu tekstiin\]](#)
 59. Tor Andrae, *Mystikens psykologi* (Uppsala 1926), s. 255ff, 318ff. [\[paluu tekstiin\]](#)
 60. Tor Andrae, *Essäer* (Stockholm 1948), s. 4, 13, 21ff, 83ff. [\[paluu tekstiin\]](#)
 61. Stolpe 1988, s. 21f. [\[paluu tekstiin\]](#)
 62. Nyberg 1991a, s. 1f. [\[paluu tekstiin\]](#)

63. Sven Stolpe, *Vadstena* (Stockholm 1949), s. 55-63; Stolpe 1988, s. 27-39; vrt. Nynäs 2002, s. 106ff, 112f. [paluu tekstiin]
64. Nynäs 2002, s. 118. [paluu tekstiin]
65. Hjalmar Sundén, *Den heliga Birgitta. Ormungens moder som blev Kristi brud* (Uddevalla 1973), s. 114-132. [paluu tekstiin]
66. Hans Furuhagen, *Furstinnan av Närke som blev den heliga Birgitta*. (Värnamo 1990); Olle Ferm, "Heliga Birgittas upprorsprogram mot Magnus Eriksson. En studie i politisk argumentationskonst", Alf Härdelin & Mereth Lindgren (toim.), *Heliga Birgitta - Budskapet och förebilden. Föredrag vid jubileumssymposiet I Vadstena 3-7 oktober 1991* (Västervik 1993); Hans Torben Gilkaer; *The Political ideas of St. Birgitta and her Spanish Confessor, Alfonso Pecha. Liber Celestis Imperatoris ad Reges: A Mirror of Princes* (Odense 1993). [paluu tekstiin]
67. Nynäs 2002, s. 139ff. [paluu tekstiin]
68. Bengt Ingmar Kilström, "Hennes röst skall höras". *Birgittinska perspektiv* (Stockholm 1991), s. 7, 41-44. [paluu tekstiin]
69. O. Wieselberg, "Birgit Klockars, Birgitta och böckerna. En undersökning av den heliga Birgittas källor", Tønnes Kleberg (utg.) *Nordisk tidskrift för bok- och bibliotkesväsen 1968* (Uppsala 1969), s. 91. [paluu tekstiin]
70. "...en förbryllande enhet av helgon, profet och politiker", Fogelklou 1952, s. 37f. [paluu tekstiin]
71. "This abundance of St. Bridget studies, which only increase with the years, shows us how, after so many hundreds of years, her person still has the power to attract and impress us and to invite us to varying appraisements, just as, by her contemporaries she was judged differently, by some as a saint, by others as a witch." Bengt Thordeman, "St. Bridget of Sweden: her Person and her Buildings", *Birgitta, una Santa svedese, a Swedish saint* (Ambasciata di Svezia 1974), s. 53. [paluu tekstiin]
72. Kalela 2000, s. 236, 239. [paluu tekstiin]

Artikkelin kirjoittaja Eva Ahl on FM ja Helsingin yliopiston historian laitoksen jatko-opiskelija.

ENNEN JA NYT
Historian tietosanomat